

دار الفنون

ادبیات و فلسفہ، تاریخ، جغرافیہ، ادبیات

فلسفہ، اجتماعیات، تاریخ، جغرافیہ، ادبیات

ایک آبدہ بر نشر اول نور

مندرجات:

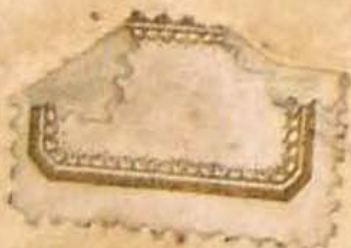
[محمد علی عینی]		شیخ ابراہیم حق
[نجیب عاصم]		القباض حقندہ بعض ملاحظہ لر
[عارف]		دوات عثمانیہ نک تأسس وتقرری دورندہ علم و علما
[اقمہارد اونغر]		» ته آروس » قایناغندہ دارا » ستہله » سی
[وحید]		موزہ ہایونندہ اسکندر لحدی
[فائق صبری]		جغرافیاتک علمی اصولاری
[احمد امین]		آمریقاده نورک مهاجرلری
[آورام غالاتی]		اجنبی خریطہ لردن ممالک اسلامیہ جغرافیہ اسملرینک استنساخاً نقلی و حروف
		عربیہ ایله ارائتہ سی مسئلہ سی

ترجمہ فسمی

[احمد نعیم]		فلسفہ نک یکی بر قاچ تعریفی
[خلیل نعمتہ اه]		روحیاتدہ اصول
		کتابیات تحلیلاری

استانبول — مطبعہ عامرہ

۱۳۳۲ — ۱۳۳۴

جغرافيانك علمي اصوللرى

اسكى جغرافيانك يىكى مقصد و غايەلرى — ھومبولد و ريتردن صوكرە جغرافيا — وحدت ارضيه قانونى — ماضينك حالدهكى انطباعاتى — اسكى تأثيرلر، يىكى ايزلر — اقليم و تحولاتى — موجودات عضويه دن نمونهلر — يىكى جغرافيانك وظيفهسى — توصيف جغرافى ده ناظم اساسى — هيئتلىر و زمهرلر — محيط و محيط ايله استيناس — طبيعتده بشرى موقى .

*
* *

ادعا اولونە بيايركه مساعى بشريەنك بو صوك سەنەلردە وجودە
اسكى جغرافيانك يىكى كىتردىكى عالمى انقلابلردن اك بويوكى، پك اسكى زمانلردن برى
مقصد و غايەلرى معلوم و معروف بر علم اولان **جغرافيا** نك مقصد و غايەسندە، اصول
 و طرز تەبئەدە الە ايدلمش اولان ترقىلردر. اون طقوزنجى عصرىك نصف اخىرنەن برى،
 يىكىدن يىكى بر چوق فىلرك طوغوب بويومسەنە سىبىت وىرن حمای فعاليت، پك اسكى
 اصوللرە باغلانوب قالمش اولان سالخورده علملرى دە صارصمىش و برابر سوروكلە مشيدى.
 بو ميانده جغرافيا ھر نە قدر بو انقلاب جريانە پك كىچ قاپلمش ايسەدە تابع اولدىغى تحول
 و تجمد اعتباريلە اك ايلرى يە كچەش و عصرلردن اول اريستولرك، ئەراتوستەنلرك، پتولە-
 مەلرك قورمىش اولدقلىرى اختيار و عليل **جغرافيا**، (ھومبولد) ايله (ريت) ك اللرى
 آرسندە كنج و پك يىكى بر علم شكلنە كىرمشدر .

(ھومبولد) و (ريت) ە كنجيە قدر جغرافيا حادثات ارضيه يى
ھومبولد و ريتردە يالكز تعداد و توصيف ايدن بر علم حالندە ايدى . فلان ىردە شو
صوكرە جغرافيا ارتفاعدە بر طاغ، شو كنىشلىكدە بر نھر، شو غلبەلقدە بر شھر
 بولوندىغى سويلين جغرافيا بر يىغىن اسملر و رقملر كورمەسندە عبارت قالىوردى .

ايلك دفعە اولارق بو ايىكى استاد جغرافيا يى عقلى بر ايضاح اولەرق تلقى ايتدىلر .
 بو علمدە كلك تنورى جزؤلرك طانمىسەنە و بالمقابله جزؤلرك تەبى كلك بىلنمىسەنە متوقف
 اولدىغى اساسنى اك اول اولر قبول ايتدىلر . (ريت) ك او زمانلر مقابىلى **جغرافيا**
 Géographie comparée تسميە ايتىمىش اولدىغى علم، جزؤدن كلك و صوكرە كلكدن جزؤ

مطرداً لکن رابطه لردن، تأثیر و عکس تأثیر لردن وجود بولیوردی. جزو لریله کل آره. سنده کی بو رابطه انجق حادثات ارضیه نك دائماً معین و منتظم قانونلره تبعاً تحول ایتسی ایله موجود اوله بیلیردی. ایشته و صرت ارضیه دنیلن اساس علمی بو صورتله طوغدی. مختلف مقایسه عواملنی طوبلامق، وجه ارضك تبدلاتی اوزرنده مؤثر اولان حادثاتی، سطح ارضده کی طرز تقسیم و توزعلرینه کوره تصنیف ایتك احتیاجلری بوسورتله کوروندی. حادثاتی صره لامق و مقایسه ایتك انجق بو مساعی نتیجه سنده قابل اوله بیله جکدی. (هومبولد) اك بویوك غیرتنی بو غایه نك استحصالی ایچون صرف ایتمش و حادثات جغرافیه. نك سطح ارض اوزرنده کی طرز تقسیم و توزعلرینی کوسترن خریطه لر ترسیمنه چالیشمیشیدی. فی الحقیقه حادثاتی بوسورتله تصنیف و توزیعده ترقی کوسترلرله کجه، بونلر آره سنده کی تأثیر و عکس تأثیرلری ده ائی کورمك احتماللری حاصل اولمش و حادثات حکمیه ایله حادثات عضویه نك متمادیا یکدیگرلری ایله مناسبت و علاقه لری بولوندیغی ده ائی آکلا. شلمش و سبیلردن نتیجه لره، نتیجه لردن سبیلره ده اقولای کچیه بیلمش و بو مختلف اسباب ونتایجك مختلف، شرائط آلتنده یکدیگرلریله برلشمسی صورتیله نه وجهله هر مملکته منحصر اولان بر شکل خصوصی و یردکلری ده اصراحتله ایضاح ایدیله بیلمشدر.

وحدت ارضیه قانوننك اك بارز تظاهراتی دنیا اوزرنده اك زیاده و صرت ارضیه قانونی یر قاپلایان دکلرلر ایله بوتون ارضی محیط اولان کره هوائییه ده کی حادثاتده منظوردر. حرکات هوائییه ده هر ذره نك جوارنده کی ذرات اوزرنده قطعی بر تأثیری وارد و بو تأثیر بر ذره دن دیگرینه انتقال صورتیله تمادی ایدر طورر. بحر محیطلرک اقسام مختلفه سی ده کرک سطحده کرک اعماقده موجود جریانلر ایله دائمی و صیقی بر رابطه یه مالکدر. ارضك صلب قسملرنده دخی عمومی بر قوت و حرکتك موجودیتی تحقق ایتمش و توضع طبقاته عائد اولارق کره ارضك مختلف نقاطنده اجرا ایدیلن تتبعات ایله بو قانونلرک تأثیراتی تثبیت ایدیله بیلمشدر. [۱]

فقط بو وحدت مطلق اولیوب ایچنده بی نهایت تنوعلر واردر. بویك آهنکی، منابع ورودلری مختلف بیکلرجه سبیلرک بر آره یه کلسندن حصول بولمش برککدر. بو کللی آکلایه بیلمك ایچون اول جزو لری تفریق ایتك، سبیلری آرایوب بولمق لازم

کلیر . فی الحقیقه همان بالجمله حادثات طبیعی بر بر لریه امتزاج واختلاط ایدن متعدد سبیلرک محصولیدر .

بو مطالعه نك صحتی ارأئه ایچون هر هانکی بر حادئه طبیعی بی تدقیق وتعقیب کافیدر :
 طور ائغك اشكال و عوارضی ، منشأی جوی اولان عواملك صرف ایله دیکی قوه
 تخریبیه ایله قایلرک بوکا قارشی کوستردکلری قوه مقاومه آره سنده کی مهاجمه نك بر محصله سی
 اولارق تبدل ایلر . حال بوکه بومهاجمه ، بر چوق عصر لر تمادی ایدوب کلن تأثیرات ایله
 مختلف دورلرده دفعاتله پیرانمش ، دوزلتمش صوکره یکیدن ارتفاع پیدا ایله یکیدن
 آشینمش اولان بر ساحه اوزرنده وقوعه کلکده در . دیمك که بوکونکی تبدلاتده ماضی به
 عائد حادثانك ده تأثیری محسوسدر . بو جهتله بوکونکی وجه ارضی توصیف ایده بیلمك
 ایچون ماضیده کی تحولاتی آراشدیر مق اقتضا ایلر .

ماضینك مالدیه کی
 انطباعاتی

حال حاضر جغرافیاسنی بیلمك ایچون پك لزوملی بر مقدمه مقامنده
 اولان و ماضینك جغرافیاسنی تخری ایله اوغراشان علم ، علم ارضه
 دیدیکمز (ژئولوژی) در . بو علم اشكال حاضره نك پك اوزون
 و بطی بر انقلاب نتیجه سنده وجوده گلش اولدیغنی میدان چیقارمشدر . اوللری آقان
 صولر و سائر عوامل حکمیه نك پك قوتلی بر تأثیر تخریبیه مالک اولدقلری و سطح ارضی
 متمادیاً کمربوب پیراندیردقلری و اشكال خارجی بی دائماً تبدیل ایتدکلری بیلینوردی . فقط
 بو تخریباتك ، اوزرنده اجرای تأثیره باشلادقلری بر سطحی نهایت تمامیه پارچه لایوب آچالته .
 جق ، اك یوكسك عارضه لرینی بيله سیلوب سوپوره جك قدر قوت و شدت صاحبی
 اولدقلری حقنده بر فکر یوقدی . بو کون آمریقالی پروفیسور ده ویس طرفندن
 pénéplaine دنیلن و بزم صحرای متموج تعبیریه افاده سنه چالشدیغمز اشكال جغرافیه ،
 اولجه پك عارضه لی اولان بر سطحك مدید و متمادی ائتکاللر نتیجه سنده آله جنی شکله
 اك کوزل شاهددر .

بوندن ماعدا ارضك ماضیسی دقت ایله و مختلف اشکالی آره سنده مقایسه لر یاپیله رق
 آراشدیرلدیغنی زمان کورولمشدر که تبدلاتی موجب اولان سبیلر یالکزر عوامل تخریبیه نك
 اوزون زمانلر دوامندن ده عبارت اولیوب قوه تخریبیه نك جنس و نوعنده کی تحولاتلرده
 بر چوق اختلافلر تولیدینی موجب اولمشدر . شویله که سطح ارضك اشكال وجهیه سی

انلىمك فلان ويا فلان قوۋ تخرىيىيە دەا زىادە موقع واهميت ويرمىسە كورە بشقە
بشقە طرزلىردە ايشانمىش، يونتلمىش؛ شورادە صولرك، اوتەدە غلاسيەلرك تخرىياتى
محسوس ايكن بريدە ميدان روزكارلرە قالمشدر. بو كون بو مختلف عوامل تخرىيىيەنك
نە كې قانونلر آلتندە وجە ارضى تبدىل ايتدكلرىنى و عادتا معين و قطعى هندسە قانونلرى
كې صريح اثرلر ميدانە كتىردكلرىنى بىلدىكمز جەتله، اشكال حاضرە ايجندە ماضىنك
مختلف دورلرنە مختلف عوامل تخرىيىيەنك وجودە كتىرمىش اولدقلىرى انقلابلردن ميراث
قالان ايزلرى دخى تفريق ايدە بىليورز.

اسكى تاثيرلر
بىكى ايزلر
سطح ارض، عادتا بر مقيد آلت كې در. اشكال حاضرەدە اسكى
حالرك تىمادىنى كورمك وبو كونكى دورە انقلابە عائد شكللر آرە.
سندە اسكى دورلردن قالمش اولان تاثيرلرى تفريق ايتك ممكندر.
دورلرك تعاقيب ايجندە طبعى بزه اك يقين دورە عائد آثاردها از پىرانش اولدىغى
جەتله دەا بارز برشكلدە نماياندر. عادتا بونلر تماميلە محو و منعدم اولە جقلىرى ىردە
يالكر تبدىل حال ايتىش كىدرلر.

دور رابعده غلاسيە ر طرفدن استىلا ايدلمش اولان مملكتلرك بو كونكى اشكال طو.
پوغرافىيەسى، هنوز بوتائىرك تماميلە سيلنوب محو ايدىلەمەمش اولدىغىنە پك كوزل بر
مثالدر. بوكون بوكى مملكتلردە آقان نهرلرك، وقىلە غلاسيەلرك كتىروب يىغمىش
اولدقلىرى دوكونتىلرى هنوز تماميلە ياروب تىمىزلكە موفق اولەمەمش اولدقلىرىنى وبو
يىغىنتىلر آرە سندە ياتاقلىرىنى آرايەرق برچوق حلقەلر رسمنە مجبور قالدقلىرىنى مشاهدە ايدىيورز.
صحراى كىردە متعدد كور وچىقماز وادىلر آرە سندە يوزلر جە كنىش و تىمادى،
فقط حال حاضرده متروك وقورو برچوق وادىلرك مختلف استقامتلردە اوزاندقلىرىنى
فرق ايدىيورز: بو وادىلر انجق مبذول مجارى مياھك فعاليتىلە آچىلە بىلە جكنە نظراً
بونلر انجق اسكى بر دور ژە ئولوژيدە اقليمك صحراى كىردە راطب بولندىغى بر زماندە
تشكل ايتىش اولملرىلە اىضاح ايدىلە بىلر. عادتا فوسىل حالە كلىش شكللر دىمك اولان
بو وادىلرك بوكون بىلە منبعلر، قويولر و حيات نباتىيە اوزرندە پك آشكار بر تاثيرى
واردر. روزكارلر بو وادىلردە بولدقلىرى قوملردن مركب لحقلىرى يىغمق صورتىلە
جسىم اكشە وجودە كتىرر.

والحاصل سطح ارضك شكل و منظره سی دوردن دوره متبادیاً وقوعه كلن تحولاتك بر نتیجه سی در . اشكال حاضره بی آکلایه بیلیمك ایچون اونلرك نه کی شکلره مابعد تشکیل ایتدکلرینی کورمك ایجاب ایدر . مثلاً : بوکون بعض نهرلرك هیچ عقله صیغماز بر مجرا تعقیب ایتدکلرینی کوروپورز . بونهرلر اوکلرینه چیقان و جریانلری ایچون ناقابل اقتحام بر مانعه تشکیل ایدن بر عارضه نك اطرافنی چوپره رك راحتجه آقوب کیده جکلری یرده بو عارضه بی اورتیه یرندن یاروب کچمك صورتیه طوس طوغری جریانلرینه دوام ایدیورلر . بو غریبه بی ایضاح ایده بیلیمك ، انجق ماضیده کی تحولاتی نظر دقته آلق و اراضینك ایلک میل عمومیه سی دوشونمك ایله ممکن اوله بیلیر . کورولیور که اشكال و عوارض حاضره نك حصولده بر کره ماضیده کی اوزون دورلره عائد سبیلر وار .

اقلیم و تحولاتی دیگر جهتدن قوه تخریبیه ایله قوه مقاومه آره سنده کی مهاجمه نك شدت و قوتی تسویه سطحلرینك تحولاتنه و اقلیمك تموجاتنه تابعدر . اقلیم دیدیکمز شی ایسه سخونت ، رطوبت و روزکارلر کی حادثات جویه نك بر محله کی وسطیلریله افاده ایدیلیر . مع مافیه بر محلك اقلیمی آکلایه بیلیمك ایچون بو مختلف عواملک آیری آیری طائمی دخی کافی کلز . بونلرك یکدیگریله نه صورتله ممتزج و مختلط اولدقلرینی آراشدر مق اقتضا ایتدیکی کی حتی بو عوامل ایله عوارض زمین ، وضعیت ، طوپراغك اشکالی ، نباتات و مناطق زراعیه آره سنده کی علاقه لری بیله دوشونمك لازم کلیر . بو مختلف عوامل و تأثیراتك نه قدر چوق تحولاته سببیت ویره بیله جکلرینی ، بو صورتله بی نهایت نمونه و شکللرك طوغه جغه هیچ شبهه اولمدیغنی دوشونه جك اولور سهق بو تنوع ایچنده وحدت ارضیه نتیجه سینه وصول ایچون پك بویوک مساعی صرفی اقتضا ایده جکی آشکار اولور .

موجودات عضویه عوامل و مؤثراتك بو تنوعی موجودات عضویه عالملرنده دخی منظوردر . بر مملکته شخصیت و خصوصیتنی ویرن ، باخصوص عوارض ایله بر لکده اك اول کوزه چارپان اشكال نباتیه منابع ورودلری مختلف نباتاتك هیئت عمومیه سندن مرکب بر کلددر . بو کلدده بعض اویره جزؤلر وارددر که اسکی دورلرك ، اسکی اقلیملرك برر میراثی اوله رق قالمش ، بر قسمی بشرک مداخله و فعالیتیه تبدیل شکل ایلشدر . بعض گوشه لره التجا ایتش اولان و

استثنائی شرائط آلتنده محافظه موجودیت ایده بیان نباتاتک اصل او اقلیمه مخصوص و منحصر کبی کورینن و پک فضله بر نسبت و برکت ارانه ایدن شکلر آره سنده یشامغه چالشمسی، اسکی اقلیملردن میراث قالان اجناسک ادامه حیات ایچون چیرپینوب اوغرا- شدیغنی افاده ایدر . بو مجارلده موفقیت انجق محیطه اوموم و حال حاضر شرائط حیاتیه- سنه موافق صورتده تبدیل شکل و حال ایده بیلیمک قابلیتته منوطدر . محیط و اقلیم ایله استیناس حادثه روحیه سی نباتاتک عضو تغدیلرینه عائد اشکالک تبدیلی صورتیله ظاهر اولمقدهدر. — موز آغاجی کنیش یاپراقلرینک یایغین صفحه سنی تبخره تمامیه آچار ایکن، فوراق مملکتلرده کی آغاجلر و نباتات چوق فضله ضایعاته محل ویرمه مک ایچون یاپراقلرینی ممکن مرتبه قیصالتیر و اوفالتیر ، حتی بعضاً اورتهدن تمامیه قالدیررلر یاخود فرنک اینجرینک عائد اولدیغنی فصیله صباریه ده اولدیغنی کبی یاپراقلری سرت و خشین برقابوق ایله محافظه ایدر و یا جلدلرینه جلا سورونور یاخود موجودیتلری ایچون لازم اولان رطوبتی جمع و حفظ ایده جک عضولره مالک اولورلر . محیطه ممکن اولدیغنی قدر اویمق ایچون نباتاتک استعمال ایتدکلری بوتون بو چاره لر و حیلر ایله اقلیمک اک اوفاق آتاتی ، موسملرک تحولی و طوپراغی تشکیل ایدن موادک جنسی و نوعی آره سنده پک صیقی رابطه لر بولونور .

بشر ایچون ده عین حال منظوردر . بو کونکی قوملر و قبیله لر نه زمان و نه استقامتلرده وقوعه کلدکلرینی بردرلو بولوب کوره مدیکمز برچوق سیل مهاجرتلرک بر اقدیغنی طور- طولردر . تشکلات بشریه عادتاً بربری اوزرینه ییغیلوب قالان تراکمت لحقیه کبی بشقه بشقه دورلره ، استیلالره ، تحکملره عائد بر محصله کبی کورینیر .

ایشته بو مختلف عوامل و مؤثراتی برر بر تحلیل ایتمک ، بونلرک مناسبت و رابطه لرینی ، امتزاج و اختلاطلرینی آراشدیره رق سطح ارضده اجرای حکم ایدن حکمی و عضوی قانونلری برر برر میدان چیقار-

یکی جغرافیانک
وظیفه سی

مق ، یکی جغرافیایه عائد بر وظیفه در . فقط نه مهم و اهمیتی نسبتنده نه مشکل بر وظیفه ! فی الحقیقه غیرمتجانس منابعدن مورود و بربرلریله یوز بیکلرجه شکلر آلتنده ممزوج و مختلط اولان بو مختلف عوامل و حادثاتی تدقیق و تفریق ایله اوغراشه جق اولان جغرافیاشناسک دوچار اوله جنی مشکلی تصور ایده بیلیمک ایچون ، بو اختلاط و امتزاجلر

آره سنده آهنگ و موازنه نك تماميله ثابت برشكه مالك اولمديغنى وعوامل و مؤثراتك كثرتى سبيله اوفاق برتأثير ايله درحال برچوق تحولاتك وجودپذير اوله بيله جكنى نظر دفته آلق كافيدر . ظاهراً دائماً حال حركت و تبدله كې كورينن بويله بر ساحه ده توالى ايدوب كلن حادثاتك تدقيق وتفحصى ايچون قطعى و ثابت اصوللر وضع ايتك وبونك ايچون ده بر اساس ناظم آراشدير مق اقتضا ايدر .

كوروليور كه كوندن كونه مختلف شكللره كيرن وجه ارضك توصيف
توصيف جغرافيه
و تعريف ايچون صريح و امين بر اصولك تطبيقى ، موفقيت ايچون
ناظم اساسى
يكانه ضماندر . بزه توصيف و تعريف جغرافيه اصوللرينى كوستره .

جك اولان ناظم اساسى يى نه هر كون اطرافمزده تكرار لايوب كيدن حادثات طبيعيه يى
نظر ملاحظه و تحليلدن كچيرمك صورتى ايله بوله بيليرز . بوتدقيق و تحليل بزه كوسترييور كه
حادثاتك معين ايزلر براقه رق كچدكلى بو سطحده تصادف ايتديكمز شيئر منفرد مثاللر ،
آره لرنده هيچ بر رابطه و علاقه اوليان شكللر دكلدر . بلكه بونلر بيك درلو نسبت و
التياسلرله بربرلرينه باغلى اولوب عمومى بر تأثيره تابع اولان هيئتلر و زمره لر در .

مجارى مياهنده قايلرك تحليلدن حصوله كلن دو كونتيلرى سوروكليوب
هيئتلر و زمره لر
كوتورمك ايچون ارتق قوت و قدرت قالمامش اولان يرلرده ، اشكال
وعوارضك هيئت عموميه سنده بو عدم اقتداره عائد علائم منظور اولور . نهرك ايكي
طرفده ييغلوب قالان طوپراق كنارلر مجراي طارالتير ، دوز و واسع سطحلر اوزرنده
شوراده بوراده مخروطى تپه جكلر وجوده كلير و عادتاً منظره قوراق مملكتلره مخصوص
شكللره ياقلاشير . حال بوكه نقل وظيفه سنى ايفا ايدوبيلن نهركلر كچديكى اراضيده منظره
بونك تماميله عكسى در : واديلرك جدارلرى ابي تسويه كورور ، طاغلرك يماچلرنده
هيچ بر دو كوتى قالميه رق چيلاق قايلر ميدانه چيقار - غلاسيه لرك كلوب كچمش اولد -
قلى يرلرده اوفاق تپه جكلر آره سنده يوزلرجه كوللر اوزانير و بو شكل كچيجى اولمله
برابر « موره نلى مملكتلر » دنياى شكل خصوصى يى توليد ايتمش اولور - ساحلرده دخى متعدد
شكللردن مركب هيئتلر كورولور . فقط مختلف كومهلر بربرينه هيچ بر وقت قاريشمز .
كاه شوراده طار و درين فيورلر قره لر آره سنده صوقولور و بونلر آره سنده داخللرده
كوللر اويوقلار ، قيده دكلرله طوغرى يوزلرجه آطه لر و رصيفلر پك دانتلالمش بر

گنار كوستىر . گاه اوتەدە نەرلەر منىبىندە ، و كورفزلر آغزىندە ، يىغىلان دوكونتىلر آلقاق و دوز ساحل قوردونلرى چىزر . - اشكال نباتىيە ايچون دە بويلە . مثلاً : بحر سفيد حيات نباتىيەسىنى يالگىز باشىنە بر آغاج ، مثلاً زيتون آغاجى افادە ايدە ، بو حياتى بىزە مختلف شكىللردە بر چوق نباتك بر آره يە كلىنىدىن مركب بر مجموعه نباتىيە اداىلر ولسان عوام بو اشكال عمومىيەنى بحر سفيد حوضەسىندە maquis تەبىرى ايله آكلامغە چاليشير . بر مملكتدە يتىشن نباتات ، بونباتاتدن غدالرىنى آلان حيوانات ، حقى بو محيطە كورە بر طرز معيشت اختيارىنە مجبور قالان بشر ، مختلف عواملدىن مركب ايسەدە بوتون بو اختلافلر ك فوقندە عمومى بر آھنك موجوديتىنى كوستىر . نباتات يشادقلىرى محيطك شىرائىطى ايله آھنكدار شكىللەر كىرر . ارتفاعلەر ، فرق سخونتلەر ، يېوستك درجەسنە ، راطب صىجاقلىغە كورە اجناس و انواع دكىشیر . بزم نظر مزىدە بر مملكتك وجه ظاهرىسىنى تثبيت ايدىن ك مهم عامل اولان بو هيئتلك تشكىلندە ھر نبات كندىنك طوپراقدن ، ضيادن و غدادن حصەسىنى آيىرەرق بو خصوصدە عادتا قومشوسى ايله اويوشمش و آكلاشمش كى كورونور . بشقەلرىنك موجوديتى سببىلە تەين ايدىن شىرائىطدن استفادە ايتك اوزرە بشقە بشقە مخلوقلر كىرر ، بو هيئەتە التحاق ايلر . مثلاً : بر اورمان ، آغاجلىرى ، ساقلر آلىندە كى نباتاتى ، منظارلىرى و بو محيطك جلب و جذب ايتىش اولدىغى بوجكلر ، قىرغىچلر كى بىكلر جە مسافرلىرى ايله اجتماعى بر كىتلە حياتىدەر . طبعىتك احضارايتىش اولدىغى بو هيئت و مجموعه لردە كى موازنەنى ، ايشە قارىشان بشر ، متمادىاً بوزار ، خىرپالار ويا يرينە كورە معاونتنى انضمام ايتدىررسە يوكسايتىر ، آرتدىرر .

بو اشكال عمومىيەنى ، بو مجموعه و هيئتلىرى اداره ايدىن قوت

محيط و محيط ايله
استيناس

محيط و محيط ايله استيناس اولوب بونلر بر برلرىنە قارىشان بر چوق
حادثەلر ك محصلەسى اولەرق ظاھر اولورلر . فقط بو حادثاتى تدوير

و اداره ايدىن كىفیت ، وجه ارضك بر چوق اشكالنە ، حياتك بر چوق مختلف تظاھراتنە سببیت
ويرن اقليم ، تشكىل طبيعى وھيات ايچونە مجازە كى عمومى سببلردەر ك بونلر قىطعى بر طاقم
قانۇنلرە تبعاً تبدل ايدوب كىدن يك آھنك و بر برلرلە تامامىلە علاقەدار نظاملردەر .

وجه ارضى توصيف ايله مكلف اولان جغرافياشناس بوتون بوتائير

طبيعىدە بشر ك موقعى و عكس تاثيرلىرى ، بو آھنك و ارتباطلىرى صريح بر صورتدە كورمكە

و کوستر مکہ چالشمق مجبوریتندہ بولوندیغی ایچوندرکہ بر حادثہ طبعیہ پی، بر منظرہ پی،
 بر مملکتی کلشی کوزل تعریف ایتمکہ وظیفہ سنی ایفا ایتش صاییلہ ماز . باخصوص وجہ،
 ارضی؛ موجودیتی، مساعیسی ویا مقاومتی ایله بالواسطہ ویا بلاواسطہ دائما تبدیل و
 تغیرہ چالیشان دیگر بر عنصری ده نظر دقتہ آلمق مجبوریتندہ درکہ اوده بر درر. انسان،
 دنیانک سطحی انقلابلرہ، تحوللرہ تابع قیلان عواملک اک مهم ومؤثرلرندن بریدر. بو
 اعتبار ایله بشر مهم بر عامل جغرافی صاییلیر . انسانلرک دنیا اوزرنده کی فعالیت و
 سعیرینک نتایجی دها شمیدین شایان حیرت تبدلر تولید ایتمشدر . حتی عالم حیاتینک
 موازنہ حاضرہ سی بشرک یداقتدارینہ مودوعدر بیله دینہ بیلیر . بو جهتہ سائر عوامل
 جغرافیہ میانندہ بشرک نصل بر مرقع اشغال ایتدیکنی وطبیعتہ ، محیطہ قارشى وضعیتی
 نہ اولدیغنی ده آراشدیر مق لازم کلیرکہ بز بو نقاطک تشریحی کله جک مقالہ مزہ براقیورز .

دارالفنون جغرافیا مدرسلرندن

فائق صبری

